

İstanbul kara surlarında bir cevelân

- 3 -

Şimdi Saliirikapısından Mevlânekapısına doğru yürüelim. Bu iki kapı arasındaki mesafe takriben 900 metredir.

Surun bu kısımda 15 kule vardır. Dördüncü ile beşinci kule arasında Totrito yahud Sigma denilen askeri kapı vardır. Malumdur ki İstanbul surlarında iki türlü kapı vardı. Beledi veyahud mülki kapılar, bir de askeri kapılar ... Mülki kapılar muhasara zamanlarında iyice örülürdü. Askeri kapılar ise örülmezdi. Dışarı ile herhangi bir irtibat veya bir çıkış hareketi hücumuna binaen yalnız kapıların kapatılması ile iktifa edilirdi. Sigma kapısı da bunlardan biri ve mühimlerinden idi. Üzerinde ikinci Teodos'un hadımağası Hrisafinos tarafından rekzedilmiş bir de heykel vardı. İmparatorlar Pigi (Balıklı) pınar ve sarayına gitmek için hep bu kapıdan geçerlerdi.

Beşinci ve yedinci kuleler arasındaki duvar kısmına Sigma denilmekte idi. Çünkü Yunan alfabesinin bu harfine bir dereceye kadar benzediği için bu isim verilmişti.

Büyük surun altı köşeli ikinci kule de üçüncü Leon ile beşinci Kostantin, onuncu kuledé de Leon Kostantin ile imparatoriçe İrini'nin birer kitabesi vardır. Dış surun iki kuleciğinde (Sigmadan evvel birinci ile ondan sonraki ikinci) sekizinci Jan Paleolog'un birer kitabesi vardır. Birinde 1439, diğesinde 1438 tarihleri vardır.

Mevlânekapısının eski ismi Rekyan kapısıdır. Buraya Rus kapısı veyahud Kırmızıfırka kapısı da derlerdi. Üzerinde dokuzuncu Kostantin ile ikinci Bazil'e (976-1025), Kırmızı fırkaya, ikinci Jüstiyan ile Sofiyaya (565-578), ikinci Teodos ile 447 yılında vali bulunan Kostantine âid birçok kitabeleri ihtiva etmesi itibarile dikkate değer.

Kapının iç tarafında Kırmızı fırkaya mensup olanların isimlerini taşıyan, sonradan kalemle kazınan bir taş vardır. Burada şu satırlar okunuyor: «Allah ve Kırmızı fırka tarafından muhafaza olunan imparatorumuz Kostantaniye zaferler olsun.»

Bizans tarihçilerinden Detier bu kapı hakkında şöyle der: «Bu kapı 912 de Hıristiyan olmadıkları için Lyüp civarına iskân edilen Rusların şehre girmek hakkını göstermek üzere reisleri İgor tarafından kalkınını astığı kapıdır.»

Bu kısım, surun kavis şeklindeki umumî hattın merkezini teşkil eder 15 büyük kuleyi havidir. Yedinci kulenin üzerinde üçüncü Leon ile beşinci Kostantin (720-741) bir kitabesi vardır. Dokuzuncu ile onuncu kule arasında eski den Totetarto denilen dördüncü askeri kapı bulunmaktadır. Bu kapının kuzeyindeki birinci küçük kulenin üzerinde, bir kitabe vardır ki, evvelce bir kiliseye âid olduğu, Jan Paleolog tarafından surda tamirat yapılırken buraya konduğu anlaşılıyor. Kitabede şöyle deniliyor:

«Daha evveldenberi bu kilise cümlesinin tebciline mazhar olmuştu. Dindar bir insan olan Yorkiyos'un inşa ettiği..»

Topkapının eski ismi «Ayos Romanos» tur. 1453 yılında Fatih büyük çadırını bu kapının karşısına kurmuştu. Topkapı ismi de, Macar Ürben tarafından imâl edilen topur surun bu kısmını dövmüş olmasından ileri gelmiştir. Kapının iç tarafında hâlâ taş gülleler görülmektedir.

Topkapıdan sonda Edirnekapısını ve Halice doğru diğer kapıları ziyaret edeceğiz.

M. A.

Boğazlıçl Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Kişisel Arşivlerle İstanbul'da Bilim, Kültür ve Eğitim Tanıtı

Aziz Ogan Koleksiyonu

OGNIST0400211